

بہ نام آنکہ

جان و افکرت

آموخت.

۳۷۱۶۱۵۱ ۲۷۵ ۲۵۴
۱۷۰۷۹ ۱۰۸۱۰۸۵

۱.۱۶۲۵

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

گروه زبانشناسی و زبانهای خارجی

عنوان:

بررسی نگرش معلمان نسبت به یادگیری زبان دوم (فارسی) کودکان دوزبانه
دبستانی شهر ارومیه در سال ۱۳۸۷

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته آموزش زبان فارسی

استاد راهنما:

خانم دکتر مرضیه عارفی

استاد مشاور:

آقای دکتر بهمن زندی

پژوهشگر:

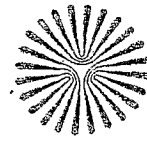
حوریه ترابی اینانلو

بهمن ۱۳۸۷

۱۳۸۸ / ۲ / ۱

اطلاعات درون سیمی زبان
تهیه شده است

۱۱۱۲۸۸

دانشگاه پیام نور
دانشگاه پیام نور استان تهران

تاریخ
شماره
پیوست

((تصویب نامه))

پایان نامه تحت عنوان :

"مطالعه، باور و نگرش معلمان در مورد یادگیری زبان دوم (فارسی) کودکان دوزبانه دبستانی شهر ارومیه"

ساعت : ۳۰ تا ۸/۳۰

تاریخ دفاع : ۸۷/۱۱/۲۶

درجه : عالی

نمره : ۱۹۱۵
نوزده و شش

امضاء

مرتبه علمی

اعضای هیات داوران

(Handwritten signature)

۱- استاد راهنما: دکتر مرضیه عارفی

۲- استادمشاور: دکتر بهمن زندی

۳- استاد داور: دکتر بلقیس روشن

۴- نماینده محترم گروه سازمان: دکتر دکتر روشن

۵- نماینده محترم گروه مرکز: دکتر روشن

بان انقلاب،
نیجات الهی،
بان سپند،
شماره ۲۳۳
۸۸۸۰۱۰۹۰
شماره : ۸۸۹۰۳۱۵۸
سرویس: ترونیکی:
info@Tehran
ترونیکی:
http://www.Teh

تقدیر و تشکر

اکنون که با استعانت از پروردگار متعال نگارش این پژوهش، به انجام رسیده است، جا دارد از همه ی اساتید محترم بخصوص سرکار خانم دکتر عارفی که با اخلاق پسندیده و انسانی و ارائه ی رهنمودهای ارزنده ی خویش همواره اینجانب را در انجام این تحقیق یاری نمودند تشکر و قدردانی نمایم .

همچنین از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر زندی که همواره الگوی یک شخصیت علمی و انسانی بوده و با ارائه ی طریق ارزنده ی خویش مرا در انجام این تحقیق یاری نمودند تشکر و قدردانی می نمایم .

در پایان از تمامی دوستان، همکاران، مسئولین، خانواده ی عزیزم و بخصوص معلمان محترم و مدیران مدارس که در انجام این تحقیق مرا یاری نمودند تشکر و قدردانی می نمایم و سربلندی و موفقیت همه ی این عزیزان را از درگاه ایزد منان خواستارم .

فصل اول: طرح تحقیق

۱	۱-۱: مقدمه
۱	۱-۲: بیان مسئله
۲	۱-۳: اهداف پژوهش
۳	۱-۴: سئوالات پژوهش
۳	۱-۵: متغیرها
۴	۱-۶: تعاریف عملیاتی
۴	۱-۷: ضرورت اجرای طرح
۵	۱-۸: مفاهیم کلیدی

فصل دوم: پایه های نظری و مرور پیشینه

۶	۲-۱: مقدمه
۶	۲-۲: نگرش
۷	۲-۲-۱: نظر گاردنر در مورد نگرش
۸	۲-۲-۲: ویژگی های نگرش
۹	۲-۲-۳: تفاوت بین نگرش و عقیده و باور
۹	۲-۲-۴: ابعاد نگرشها
۱۰	۲-۲-۵: تکوین نگرشها
۱۰	۲-۲-۵-۱: عوامل تکوین نگرشها
۱۱	۲-۲-۶: پنج کنش اصلی نگرش در چارچوب شخصیتی
۱۱	۲-۲-۷: رابطه ی نگرش با رفتار
۱۲	۲-۲-۸: طبقه بندی نگرش از نظر گاردنر
۱۲	۲-۲-۹: تغییر نگرش
۱۲	۲-۲-۹-۱: الگوهای یادگیری (شرطی سازی)
۱۳	۲-۲-۹-۲: الگوهای شناختی
۱۳	۲-۲-۹-۲-۱: الگوی قضاوت شخصی
۱۳	۲-۲-۹-۲-۲: الگوی هماهنگی شناختی
۱۳	۲-۲-۹-۴: الگوهای کارکردی
۱۳	۲-۲-۱۰: نگرش معلمان و فرآیند تغییر
۱۴	۲-۲-۱۱: نگرش نسبت به یادگیری زبان دوم

- ۲-۳: انگیزش و انگیزه ۱۵
- ۲-۳-۱: انگیزه ی وسیله ای و سازگاری ۱۵
- ۲-۳-۲: انگیزه ی درونی و بیرونی ۱۶
- ۲-۳-۳: نتایج پژوهشهای مربوط به رابطه ی بین انگیزش و یادگیری ۱۷
- ۲-۳-۴: رابطه ی میان نگرش و انگیزش ۱۸
- ۲-۳-۵: انگیزش، نگرش و یادگیری زبان دوم ۱۸
- ۲-۴: یادگیری ۱۹
- ۲-۴-۱: راهبردهای یادگیری و گوش دادن ۱۹
- ۲-۴-۲: یادگیری همزمان و یادگیری متوالی ۲۰
- ۲-۴-۳: فراگیری همزمان ۲۰
- ۲-۴-۴: فراگیری متوالی ۲۰
- ۲-۴-۵: نظریه های فراگیری زبان دوم ۲۰
- ۲-۴-۵-۱: الگوی فطری گرایی: فرضیه ی درون نهاد کرشن ۲۱
- ۲-۴-۵-۲: الگوهای شناختی ۲۲
- ۲-۴-۵-۳: الگوهای ساختار گرایی اجتماعی ۲۲
- ۲-۴-۶: عوامل اصلی در فراگیری زبان ۲۳
- ۲-۴-۷: هدف غایی در یادگیری زبان دوم ۲۳
- ۲-۵: زبان و دوزبانگی ۲۴
- ۲-۵-۱: طرق دوزبانه شدن ۲۵
- ۲-۵-۱-۱: دوزبانگی طبیعی ۲۵
- ۲-۵-۱-۲: دوزبانگی مدرسه ای ۲۵
- ۲-۵-۱-۳: دوزبانگی فرهنگی ۲۵
- ۲-۵-۱-۴: دوزبانگی برگزیدگان ۲۵
- ۲-۵-۱-۵: دوزبانگی قومی ۲۵
- ۲-۶: تأثیر زبان مادری در زبان دوم ۲۵
- ۲-۷: تأثیر عوامل عاطفی در یادگیری زبان خارجی (دوم) ۲۶
- ۲-۸: نقش زبان اول در آموزش ۲۶
- ۲-۹: ضرورت آموزش به زبان دوم ۲۸
- ۲-۱۰: برداشتی از فرضیه های زبان مادری برای تدریس زبان دوم ۲۸
- ۲-۱۱: گویشها و آموزگاران ۲۸
- ۲-۱۲: اثر تمرین در یادگیری زبان (خارجی) دوم ۲۹
- ۲-۱۳: رشد مغز و دوره ی حساس زبان آموزی ۳۰

۳۲	۲-۱۴: استعداد و یادگیری زبان
۲۴	۲-۱۵: توانایی های زبان آموزی
۳۵	۲-۱۶: دشواری آموزش زبان بیگانه
۳۶	۲-۱۷: پیشینه ی پژوهشهای داخل کشور

فصل سوم: روش تحقیق

۳۹	۳-۱: مقدمه
۳۹	۳-۲: روش تحقیق
۳۹	۳-۳: جامعه ی آماری
۳۹	۳-۴: روش نمونه گیری
۴۰	۳-۵: نمونه ی آماری
۴۰	۳-۶: ابزار اندازه گیری
۴۲	۳-۷: روش اجرا
۴۳	۳-۸: تحلیل داده ها
۴۳	۳-۹: خلاصه و نتیجه گیری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۴۴	۴-۱: مقدمه
۴۴	۴-۲: داده های آمار توصیفی
۷۲	۴-۳: داده های آمار استنباطی
۷۳	۴-۴: خلاصه و نتیجه گیری

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری و پیشنهادات

۷۵	۵-۱: مقدمه
۷۵	۵-۲: تحلیل نتایج
۸۵	۵-۳: پیشنهادات
۸۵	۵-۴: محدودیتها
۸۶	منابع و مأخذ
۹۰	پیوست ها
۹۲	چکیده ی انگلیسی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۱: تفکیک متغیرها بر اساس نوع	۳
جدول ۱-۲: تفکیک متغیرها بر اساس مقیاس	۴
جدول ۲-۱: دوگانگی های انگیزه ای	۱۶
جدول ۲-۲: عوامل بازدارنده و کمک کننده در یادگیری زبان دوم	۳۳
جدول ۲-۳: تأثیر عوامل روانشناختی و اجتماعی بر یادگیری زبان دوم در کودکان و بزرگسالان	۳۵
جدول ۳-۱: اسامی مدارس انتخابی در نمونه تحقیق به تفکیک ناحیه و جنس	۴۰
جدول ۳-۲: سئوالات برای تعیین نگرش نسبت به استعداد و توانایی های ویژه در یادگیری زبان دوم	۴۱
جدول ۳-۳: سئوالات برای تعیین نگرش نسبت به مشکل بودن یادگیری زبان دوم	۴۱
جدول ۳-۴: سئوالات برای تعیین نگرش نسبت به ماهیت یادگیری زبان دوم	۴۱
جدول ۳-۵: سئوالات برای تعیین نگرش نسبت به استراتژی های یادگیری زبان دوم	۴۲
جدول ۳-۶: سئوالات برای تعیین انتظارات و انگیزش در یادگیری زبان دوم	۴۲
جدول ۴-۱: فراوانی و درصد آزمودنیها بر حسب جنسیت	۴۴
جدول ۴-۲: فراوانی و درصد آزمودنیها بر حسب سطح تحصیلات	۴۴
جدول ۴-۳: آمارهای توصیفی برای متغیر سن و تجربه	۴۵
جدول ۴-۴: میانگین و انحراف معیار آزمودنیها بر حسب مقیاس باور	۴۵
جدول ۴-۵: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه کودکان زودتر از بزرگسالان زبان دیگر را یاد می گیرند.	۴۶
جدول ۴-۶: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه برخی از افراد توانایی ویژه ای در یادگیری زبان دوم دارند.	۴۷
جدول ۴-۷: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردانی که در درس ریاضی و علوم موفق ترند در درس فارسی خوب نیستند.	۴۸
جدول ۴-۸: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردان دختر معمولاً نسبت به پسرها در یادگیری زبان فارسی موفق ترند.	۴۹
جدول ۴-۹: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردان من توانایی بالایی برای یادگیری زبان فارسی دارند.	۵۰
جدول ۴-۱۰: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردانی که به بیش از یک زبان صحبت می کنند از کودکان دیگر باهوش ترند.	۵۱
جدول ۴-۱۱: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه خواندن و نوشتن فارسی سخت تر از صحبت کردن آن است.	۵۲
جدول ۴-۱۲: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه برخی از زبانها نسبت به زبان دیگر راحت تر گرفته می شوند.	۵۳
جدول ۴-۱۳: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه یادگیری زبان فارسی مشکل است.	۵۴
جدول ۴-۱۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه مهمترین بخش یادگیری زبان فارسی یادگیری دستور زبان آن است.	۵۵

عنوان

صفحه

- جدول ۱۵-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه کسانی خوب فارسی یاد می گیرند که محیطشان کاملاً فارسی زبان باشد. ----- ۵۶
- جدول ۱۶-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه سختی یادگیری زبان فارسی چگونگی ترجمه آن به زبان ترکی است. ----- ۵۷
- جدول ۱۷-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه مهمترین بخش یادگیری زبان فارسی یادگیری لغات جدید در آن است. ----- ۵۸
- جدول ۱۸-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه مهم است که شاگرد فارسی را بدون لهجه صحبت کند. ----- ۵۹
- جدول ۱۹-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه مهم است که شاگرد لغات فارسی را چندین بار تکرار و تمرین کند. ----- ۶۰
- جدول ۲۰-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه اگر شاگردان در یادگیری خواندن فارسی دچار اشتباه شوند، اشتباه آنان در سالهای دیگر تکرار خواهد شد. ----- ۶۱
- جدول ۲۱-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه اگر شاگرد نتواند خوب فارسی صحبت کند او نخواهد توانست خوب فارسی یاد بگیرد. ----- ۶۲
- جدول ۲۲-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردان برای یادگیری بهتر فارسی، باید به مقدار زیاد تکرار و تمرین داشته باشند. ----- ۶۳
- جدول ۲۳-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه اگر شاگردان به فارسی تسلط پیدا کنند مطمئناً شغل خوبی در آینده پیدا خواهند کرد. ----- ۶۴
- جدول ۲۴-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردان من احساس می کنند فارسی را روان صحبت کردن دارای اهمیت زیادی است. ----- ۶۵
- جدول ۲۵-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه من ترجیح می دهم شاگردانم فارس زبان باشند. ----- ۶۶
- جدول ۲۶-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه اگر شاگردان فارسی را خوب یاد بگیرند بهتر می توانند با فارسی زبانان ارتباط برقرار نمایند. ----- ۶۷
- جدول ۲۷-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه مردم این منطقه احساس می کنند یادگیری فارسی برایشان مهم است. ----- ۶۸
- جدول ۲۸-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردان من می توانند فارسی را خیلی خوب یاد بگیرند. ----- ۶۹
- جدول ۲۹-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه برای اینکه بتوانیم فارسی را خوب یاد بگیریم باید در مورد فارسی زبانان بیشتر بدانیم. ----- ۷۰
- جدول ۳۰-۴: توزیع فراوانی و درصد نسبت به اینکه شاگردان از صحبت کردن به زبان فارسی احساس رضایت و خشنودی می کنند (از آن لذت می برند). ----- ۷۱
- جدول ۳۱-۴: نتایج همبستگی چند متغیره برای متغیرهای سن و تجربه ----- ۷۲

- نمودار ۱-۴: معمولاً کودکان زودتر از بزرگسالان زبان دیگر را یاد می گیرند. ----- ۴۶
- نمودار ۲-۴: برخی از افراد توانایی ویژه ای در یادگیری زبان دیگر دارند. ----- ۴۷
- نمودار ۳-۴: شاگردانی که در درس ریاضی و علوم موفق ترند معمولاً در درس فارسی خوب نیستند. ----- ۴۸
- نمودار ۴-۴: شاگردان دختر معمولاً نسبت به پسرها در یادگیری زبان فارسی موفق ترند. ----- ۴۹
- نمودار ۵-۴: شاگردان من توانایی بالایی برای یادگیری زبان فارسی دارند. ----- ۵۰
- نمودار ۶-۴: شاگردانی که به بیش از یک زبان صحبت می کنند از کودکان دیگر باهوش ترند. ----- ۵۱
- نمودار ۷-۴: خواندن و نوشتن فارسی سخت تر از صحبت کردن آن است. ----- ۵۲
- نمودار ۸-۴: برخی از زبانها نسبت به زبان دیگر راحت تر یادگرفته می شوند. ----- ۵۳
- نمودار ۹-۴: یادگیری زبان فارسی مشکل است. ----- ۵۴
- نمودار ۱۰-۴: مهم ترین بخش یادگیری زبان فارسی یادگیری دستور زبان آن است. ----- ۵۵
- نمودار ۱۱-۴: کسانی خوب فارسی یاد می گیرند که محیطشان کاملاً فارسی زبان باشد. ----- ۵۶
- نمودار ۱۲-۴: سختی یادگیری زبان فارسی چگونگی ترجمه ی آن به زبان ترکی است. ----- ۵۷
- نمودار ۱۳-۴: مهم ترین بخش یادگیری زبان فارسی یادگیری لغات جدید در آن است. ----- ۵۸
- نمودار ۱۴-۴: مهم است که شاگرد فارسی را بدون لهجه صحبت کند. ----- ۵۹
- نمودار ۱۵-۴: مهم است که شاگرد لغات فارسی را چندین بار تکرار و تمرین کند. ----- ۶۰
- نمودار ۱۶-۴: اگر شاگردان در یادگیری خواندن فارسی دچار اشتباه شوند، اشتباه آنان در سالهای دیگر تکرار خواهد شد. ----- ۶۱
- نمودار ۱۷-۴: اگر شاگرد نتواند خوب فارسی صحبت کند او نخواهد توانست خوب فارسی یاد بگیرد. ----- ۶۲
- نمودار ۱۸-۴: شاگردان برای یادگیری بهتر فارسی، باید به مقدار زیاد تکرار و تمرین داشته باشند. ----- ۶۳
- نمودار ۱۹-۴: اگر شاگردان به فارسی تسلط پیدا کنند مطمئناً شغل خوبی در آینده پیدا خواهند کرد. ----- ۶۴
- نمودار ۲۰-۴: شاگردان من احساس می کنند فارسی را روان صحبت کردن دارای اهمیت زیادی است. ----- ۶۵
- نمودار ۲۱-۴: من ترجیح می دهم شاگردانم فارس زبان باشند. ----- ۶۶
- نمودار ۲۲-۴: اگر شاگردان فارسی را خوب یاد بگیرند بهتر می توانند با فارسی زبانان ارتباط برقرار نمایند. ----- ۶۷
- نمودار ۲۳-۴: مردم این منطقه احساس می کنند یادگیری فارسی برایشان مهم است. ----- ۶۸
- نمودار ۲۴-۴: شاگردان من می توانند فارسی را خیلی خوب یاد بگیرند. ----- ۶۹
- نمودار ۲۵-۴: برای اینکه بتوانیم فارسی را خوب یاد بگیریم باید در مورد فارسی زبانان بیشتر بدانیم. ----- ۷۰
- نمودار ۲۶-۴: شاگردان از صحبت کردن به زبان فارسی احساس رضایت و خشنودی می کنند. ----- ۷۱

شکل ۱-۲: ABC نگرش ها ----- ۷

شکل ۲-۲: توانایی یادگیری زبان ----- ۳۴

چکیده

هدف از این تحقیق، مطالعه‌ی باور و نگرش معلمان در مورد یادگیری زبان دوم (فارسی) کودکان دوزبانه‌ی دبستانی شهر ارومیه می‌باشد. با توجه به داده‌های قابل دسترسی روش تحقیق پیمایشی از نوع مقطعی مناسب به نظر آمد.

از تعداد ۱۳۰۸ نفر معلم ۱۴۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند که از این تعداد ۱۰۵ نفر شامل معلم زن و ۳۵ نفر معلم مرد می‌شد. ابزار اندازه‌گیری در این تحقیق، پرسشنامه می‌باشد که ۲۶ سؤال در مقیاس **Balli** انتخاب شد و برای پاسخگویی به گزینه‌های داده شده از مقیاس سه رتبه‌ای لیکرت استفاده شد.

سئوالات پرسشنامه در پنج حیطه باور و نگرش معلمان را می‌سنجد: ۱- استعداد و توانایی‌های ویژه در یادگیری زبان دوم، ۲- مشکل بودن یادگیری زبان دوم، ۳- ماهیت یادگیری زبان دوم، ۴- استراتژی‌های یادگیری زبان دوم، ۵- انتظارات و انگیزش در یادگیری زبان دوم.

در بخش تعیین نگرش نسبت به استعداد و توانایی‌های ویژه ۹۸/۶٪ از معلمان موافق بودند که کودکان زودتر از بزرگسالان زبان دیگر را یاد می‌گیرند و ۸۵/۷٪ موافق بودند که برخی از افراد توانایی ویژه‌ای در یادگیری زبان دیگر دارند. در بخش سئوالات مربوط به مشکل بودن یادگیری زبان دوم ۶۰/۷٪ از معلمان موافق بودند که خواندن و نوشتن فارسی سخت‌تر از صحبت کردن آن است و ۸۱/۴٪ مخالف بودند که یادگیری زبان فارسی مشکل است. در بخش مربوط به ماهیت یادگیری زبان دوم ۶۷/۱٪ موافق بودند که کسانی خوب فارسی یاد می‌گیرند که محیطشان کاملاً فارسی زبان باشد و ۴۱/۴٪ موافق بودند که سختی یادگیری زبان فارسی چگونگی ترجمه‌ی آن به زبان ترکی است. در بخش مربوط به استراتژی یادگیری زبان دوم ۶۷/۱٪ موافق بودند که شاگردان برای یادگیری بهتر فارسی باید به مقدار زیاد تکرار و تمرین داشته باشند. در بخش سئوالات مربوط به انتظارات و انگیزش ۷۴/۳٪ از معلمان مخالف بودند که اگر شاگردان به فارسی تسلط پیدا کنند مطمئناً شغل خوبی در آینده پیدا خواهند کرد. ۳۴/۴٪ از معلمان موافق و ۵۷/۱٪ مخالف بودند که می‌خواهند شاگردانشان فارس زبان باشند.

نتایج همبستگی چند متغیره پیرسون نشان می‌دهد که با ۹۵٪ اطمینان می‌توان گفت بین استعداد و استراتژی یادگیری زبان دوم رابطه‌ی معنا داری وجود دارد و با ۹۹٪ اطمینان می‌توان گفت بین تجربه و ماهیت یادگیری زبان دوم و با ۹۹٪ اطمینان بین تجربه و استراتژی یادگیری زبان دوم ارتباط معنا داری وجود دارد بین سطح تحصیلات و باورهای معلمان رابطه‌ی معنا داری وجود ندارد.

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱ مقدمه

ویکتوری و لوک هارت^۱ (۱۹۹۵) اظهار می دارند در جوامعی که یادگیری زبان دوم صورت می پذیرد، باورها و نگرش ها به عنوان یک " فرضیه ی عمومی است که یادگیرندگان در مورد خودشان، در مورد عواملی که یادگیری را تحت الشعاع قرار می دهد، و در مورد یاددهی و یادگیری دارند " (برنارد^۲ و لوید^۳، ۲۰۰۷).

اساسی ترین عامل برای ایجاد شرایط مطلوب جهت تحقق هدفهای آموزش و پرورش معلم است. نگرش، دیدگاه و فلسفه ی اقتصادی او بر چگونگی عمل او تأثیر می گذارد. همه ی این عوامل او را دارای شخصیتی می سازد که مسئولیت خطیر تربیت انسانها را برعهده دارد .

۱-۲ بیان مسئله

زبان فقط یک وسیله ی ارتباطی نیست، بلکه نشانی از یک هویت اجتماعی یا گروهی است. بنابراین زبان نگرش ها و ارزش ها را مطرح می سازد و در ایجاد و تحول تمدن سهیم است. کودکی که در حال رشد است و دو زبان را می شنود، در واقع از میان دو پدیده ی زبان شناختی و اجتماعی شدن عبور می کند (گروسجین، ۱۹۸۲، به نقل از ناعمی ۱۳۸۱، ص ۳۹).

یادگیرندگان موفق باورهایشان را درباره ی فرآیندهای یادگیری زبان، توانایی هایشان و استفاده از راهبردهای مفید یادگیری را که در یادگیری زبان تسهیل ایجاد می کند، را رشد می دهند. درک و فهم عقاید یادگیرنده، و عواملی که منجر به یادگیری موفقیت آمیز زبان می شود، بخصوص معلم که رکن اساسی در سیستم یادگیری کلاسی دارد، می تواند نقش اساسی در فرآیند یادگیری زبان داشته باشد.

کولیر^۴ (۱۹۹۲) در یک مطالعه ی طولی بر روی اثر بخش بودن برنامه های تربیت معلم برای یادگیرندگان زبان انگلیسی (ELL^۵)، دریافت که رابطه ی مثبتی بین نوع آموزش سنتی معلمان و پیشرفت علمی بالا در یادگیری زبان انگلیسی شاگردان وجود دارد. تحقیقات اخیر نشان می دهد که موفقیت تحصیلی شاگردان در یادگیری زبان دوم (انگلیسی) بستگی تام به معلمانی دارد که آموزش مناسب زبان را گذرانده باشند و نگرش مثبتی نسبت به یاددهی آن زبان دریافت کرده اند (برنارد و لوید، ۲۰۰۷).

اگر معلمی که وظیفه ی یاددهی زبان را بر عهده دارد بر این باور باشد که یادگیری زبان فقط منوط به حفظ لغات آن زبان است، مطمئناً وقت زیادی را صرف تدریس آن می کند به امید آنکه شاگردانش بتوانند به نتیجه ی مطلوب برسند. در مقابل، معلمی که معتقد است در یادگیری زبان فقط استعداد شاگرد شرط است، وقتی شاگردش در فرآیند یادگیری موفق نیست ناامید شده و دست از تلاش برای تدریس موفق بر می دارد .

تحقیقات میان رشته ای نشان داده است که باور و نگرش در یادگیری زبان با عوامل متعدد دیگری مانند ویژگی های شخصیتی، هویت، سبک یادگیری، و نوع شخصیت ارتباط دارد. بررسی یافته ها نشان می دهد که بین چگونگی نگرش

-
- 1- Victori & lockheart
 - 2- Bernat
 - 3- Lloyd
 - 4- Collier
 - 5- English language learner

فرد نسبت به موضوع و نحوه ی نگرش او برای رسیدن به آن رابطه وجود دارد. بدین صورت که هر چقدر نگرش فرد نسبت به موضوع مثبت تر باشد عملکرد او نیز بهتر می شود. تلفورد عقیده دارد که بین نگرش و چگونگی رفتار رابطه وجود دارد. بطوری که از روی نحوه ی نگرش می توان شدت رفتار را پیش بینی کرد (ریفکین^۱، وندن^۲، ۱۹۹۹، به نقل از آهنگر، ۱۳۸۱، ص ۱۲۸).

تحقیقات در زمینه ی باور و عقیده ی یادگیرنده ی زبان دوم بسیار وسیع است، اما تحقیقات اندکی در مورد باور و عقیده ی معلمان که نقش اساسی در یاددهی و یادگیری شاگردان دارند، یافت می شود. یکی از باور های سنتی در بین معلمان آن است که یادگیری زبان دختران با پسران متفاوت است. در یکی از مطالعات در آمریکا، سبیرت^۳ (۲۰۰۳) نشان داد که نگرش و عقیده ی یادگیرنده ی مونث با عقیده ی یادگیرنده ی مذکر در مورد زبان انگلیسی متفاوت است. در این مطالعه محقق پی برد که ۲۳ درصد از مونث ها معتقدند که بخش مهم یادگیری زبان دوم، یادگیری گرامر آن زبان است در حالیکه این نسبت در بین مذکر ها ۴۷ درصد بود. به عبارتی عقیده و باور در مورد یادگیری زبان می تواند با عوامل متعدد من جمله جنسیت ارتباط داشته باشد. از طرف دیگر، ترکان لی اقلو^۴ در سال ۲۰۰۵ در یکی از دانشگاه های تربیت معلم ترکیه، پی برد که تفاوت معنی داری بین جنسیت و باور در مورد یادگیری زبان دوم وجود ندارد. او تحلیل نمود که سن، موقعیت زندگی و تفاوت های محیطی می تواند باور و نگرش معلمان را در مورد یادگیری زبان تحت تأثیر قرار دهد. (برنارد و لوید، ۲۰۰۷).

با توجه به اینکه باور و نگرش معلم می تواند سهم عظیمی در فرآیند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان داشته باشد هر چقدر نگرش معلم نسبت به یادگیری زبان دوم شاگردان مثبت تر باشد عملکرد او نیز در آن زمینه بهتر خواهد بود بنابراین می توانیم با ایجاد نگرش مثبت در معلمان نسبت به آموزش صحیح و مناسب آموزش زبان دوم (فارسی) کودکان دوزبانه عملکرد آنان را در امر آموزش بهبود بخشید این امر به نوبه ی خود موجب پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوزبانه می شود در این میان معلم که نقش اساسی را در امر آموزش بر عهده دارد باید هم به زبان اول و هم به زبان دوم کودکان دوزبانه توجه اساسی داشته باشد.

با محفوظ نگه داشتن تحقیقات قبلی و کمبود وجود تحقیقات مرتبط با باور معلمان، این پژوهش سعی بر این دارد باور معلمانی که با شاگردان دوزبانه سروکار دارند را در مورد یادگیری زبان فارسی (به عنوان زبان دوم) بسنجد.

۱-۳ اهداف پژوهش

هدف کلی

باور و نگرش معلمان در مورد یادگیری زبان دوم (فارسی) کودکان دو زبانه ی دبستانی شهر ارومیه.

اهداف جزئی

- ۱- باور و نگرش معلمان در مورد استعداد و توانایی های فردی در یادگیری زبان دوم دانش آموزان
- ۲- باور و نگرش معلمان در مورد مشکل بودن یادگیری زبان دوم دانش آموزان
- ۳- باور و نگرش معلمان در مورد ماهیت یادگیری زبان دوم دانش آموزان

- ۴- باور و نگرش معلمان در مورد بکارگیری استراتژیهای ارتباطی در یادگیری زبان دوم دانش آموزان
 ۵- انتظارات و انگیزش معلمان در مورد یادگیری زبان دوم دانش آموزان
 ۶- رابطه ی بین سن، تجربه و سطح تحصیلات با نگرش معلمان در مورد یادگیری زبان دوم دانش آموزان

۱-۴ سئوالات پژوهش

- ۱- باور و نگرش معلمان در مورد استعداد یادگیری زبان دوم شاگردان چیست؟
 ۲- باور و نگرش معلمان در مورد مشکل بودن یادگیری زبان دوم شاگردان چیست؟
 ۳- باور و نگرش معلمان در مورد ماهیت یادگیری زبان دوم شاگردان چیست؟
 ۴- باور و نگرش معلمان در مورد استراتژی های بکارگیری زبان دوم شاگردان چیست؟
 ۵- انتظارات معلمان از یادگیری زبان دوم شاگردان کدام است؟
 ۶- سن، تجربه و سطح تحصیلات معلمان در نگرش و باورهای آنان تأثیر می گذارد؟

۱-۵ متغیرها

متغیرهای این پژوهش عبارتند از: جنس، سن، میزان تحصیلات، سنوات، یادگیری و نگرش .
 اطلاعات مورد نیاز در دو جدول ذیل ارائه گردیده است.

جدول ۱-۱ تفکیک متغیرها بر اساس نوع

متغیر	نوع	مستقل	وابسته	کنترل کننده	تعدیل کننده
جنس	-	-	-	-	+
سن	-	-	-	-	+
نگرش معلمان	+	-	-	-	-
میزان تحصیلات	-	-	-	-	+
سنوات خدمت آموزشی	-	-	-	-	+
یادگیری زبان دوم	-	-	+	-	-
مشکل بودن یادگیری زبان دوم	-	-	+	-	-
استعدادهای ویژه در یادگیری زبان دوم	-	-	+	-	-
استراتژیهای یادگیری زبان دوم	-	-	+	-	-
ماهیت یادگیری زبان دوم	-	-	+	-	-
انتظارات و انگیزش در یادگیری زبان دوم	-	-	+	-	-

متغیر طبقه ی اجتماعی نیز به عنوان متغیر کنترل در نظر گرفته شد.

جدول ۱-۲ تفکیک متغیرها بر اساس مقیاس

متغیر / مقیاس	جنس	نگرش	میزان تحصیلات	سنوات خدمت آموزشی
اسمی	+	-	-	-
رتبه ای	-	+	+	-
فاصله ای	-	-	-	+
نسبتی	-	-	-	-

۱-۶ تعاریف عملیاتی

نگرش: نگرش نظامی با دوام است که شامل یک عنصر شناختی^۱، یک عنصر احساسی^۲، و یک تمایل به عمل^۳ است (کریمی، ۱۳۸۱، ص ۲۲).

یادگیری: یادگیری تغییرات نسبتاً دائمی در گرایش رفتار است و نتیجه ی تمرین تثبیت شده است (فهیم، ۱۳۸۱، ص ۷).

فرد دوزبانه: دوزبانه را می توان فردی دانست که به دو زبان در حدی تسلط دارد که می تواند برحسب ضرورت هر یک از دو زبان را به تناوب و به جای دیگری در عمل به کار گیرد. این تعویض کد یا کدگردانی^۴، یا جایگزین کردن یک زبان با زبان دیگر، معیار مهمی است که توانایی و تسلط فرد را در دو زبان نشان می دهد (مدرسی، ۱۳۶۸، ص ۳۳).

زبان اول: زبان مادری یا زبانی که فرد برای اولین بار فرا می گیرد. زبان اول ممکن است به زبانی اطلاق گردد که فرد هنگام استفاده احساس راحتی بیشتری نماید و اغلب این واژه مترادف زبان ملی مورد استفاده قرار می گیرد (ریچارد و پلاتس^۵، ۱۹۹۲، به نقل از علی اکبری، ۱۳۸۱).

زبان دوم^۶: نقطه ی مقابل زبان اول بوده و معمولاً برای بیان مفهوم یکسانی توسط زبان شناسان مورد استفاده قرار می گیرد (ریچارد و پلاتس، ۱۹۹۲، به نقل از علی اکبری، ۱۳۸۱).

۱-۷ ضرورت اجرای طرح

مهم ترین وظیفه ی زبان انتقال مفاهیم است. از اینرو می توان گفت که زبان و یادگیری با یکدیگر ارتباط دارند و زبان در یادگیری نقش اساسی دارد و البته زبانی که در آموزش مورد استفاده قرار می گیرد همیشه همان زبانی نیست که شخص از کودکی به آن سخن می گوید.

- 1- cognitiv
- 2- filling
- 3- action tendency
- 4- code switching
- 5-Richard & Plats
- 6-Second language achievement

در ایران شایعترین نوع دوزبانگی، دوزبانگی آموزشگاهی است که در این تحقیق نیز همین نوع از دوزبانگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. کودک تا سن مدرسه (پس از اتمام از دوره ی اول زبان آموزی) به دلیل آموزش و پرورش رسمی با زبان فارسی مواجه می‌شود این نوع دوزبانگی، دوزبانگی متوالی نامیده می‌شود.

هنگام برنامه ریزی برای نظام آموزش دوزبانی باید پیش بینی های لازم به منظور استخدام، تربیت و آموزش تکمیلی گروه تدریس مورد نظر بعمل آید. و در تدوین برنامه زمان بندی شده مراحل مختلف این کار باید اولویت مطلق را به امکانات تربیت معلم داد تا آنکه معلم به تعداد کافی در هنگامی که آموزش دوزبانگی گسترش می یابد و مراکز جدید یا برنامه های جدید راه اندازی می شود در دسترس باشند.

در تربیت با آموزش تکمیلی معلمان لازم برای آموزش دوزبانی یا هر شکل دیگری از آموزش، هیچگونه تفاوت معناداری وجود ندارد. آموزگاران در یک نظام دوزبانی به مهارتهای شغلی و مهارتهای تخصصی در ماده ی درسی یا گروه مواد درسی که تدریس می کنند نیاز دارند. اینان نه فقط به کارآیی فوق العاده ای در زبانی که قرار است با آن تدریس کنند نیاز دارند، بلکه باید بتوانند با زبان دومشان نیز با دانش آموزان ارتباط برقرار کنند. در کلاسهای تربیت معلم فقط به کلیات اکتفا می شود و این کلیات نه برای مدارس فارسی زبان و نه مدارس مناطق غیر فارسی زبان کافی نیست. نظام تعلیم و تربیت در ایران از کاستی های فراوانی رنج می برد. معلمان ما با نیازها و انگیزه های یادگیرندگان بیگانه اند و در فرآیند یادگیری آنها را کوچک می شمارند، درحالیکه تجارب علمی و عملی گویای آنست که باور و نگرش معلمان می تواند سهم عظیمی در فرآیند یادگیری و پیشرفت تحصیلی شاگردان داشته باشد.

۸-۱: مفاهیم کلیدی

باور و نگرش معلمان- انگیزش- ماهیت و استراتژی یادگیری زبان دوم- یادگیری زبان دوم (فارسی)- زبان اول (ترکی).

فصل بعدی به بررسی نظریه ها و تئوری هایی که در رابطه با نگرش معلمان و تأثیری که بر یادگیری زبان دوم دانش آموزان دوزبانه دارد می پردازد.

فصل دوم

پایه های نظری

و

مرور پیشینه

۲-۱ مقدمه

امروزه مطالعه ی نگرش بعنوان ممتاز ترین مفهوم اجتماعی جایگاه ویژه ای در پژوهشهای علوم انسانی پیدا کرده است. جاذبه و گیرایی این مفهوم برای پژوهشگران از آنجا ناشی می شود که نگرش، رفتار اجتماعی افراد را تحت تأثیر قرار می دهد. همچنین آگاهی از چگونگی نگرش، هم برای پیش بینی رفتار اجتماعی و هم برای تغییر رفتار پس از انجام آن می تواند مفید واقع شود. با این وصف نگرش شامل تمام ابعاد زندگی فرد می شود. همچنین موضوعاتی که ممکن است مردم نسبت به آن نگرش داشته باشند محدود است. معلمان نیز از جمله اقشار موجود در جامعه هستند که در زمینه های مختلف نگرش دارند. بی تردید نگرش معلم به دانش آموز و به تبع آن نوع ارتباط با او یکی از مسائل مهم در مباحث آموزش و پرورش بوده است (آهنگر، ۱۳۸۱).

برونینگ و گلاور (۱۹۴۹) بیان می کنند آیا دانش آموزان دوزبانه دانش آموزانی استثنایی هستند؟ نمی توان به صورت قطعی گفت که چنین است. سابقه ی فرهنگی و زبانی را نمی توان واقعاً یک نوع استثنایی بودن تلقی کرد، حداقل به آن شکل که کودکان با استعداد و یا کودکان دچار ناتوانی یادگیری استثنایی تلقی می شوند. به هر صورت، دوزبانی ممکن است موجب تغییراتی در برنامه های آموزش و پرورش کودکان شود. به همین دلیل، دانش آموزان دوزبانه گروهی مجزا تشکیل می دهند. مطلوبترین کودکان کسانی هستند که زبان مدرسه زبان مادری آنهاست و زبان دوم و حتی زبان سوم را نیز یاد می گیرند. در چنین موقعیتهایی چند زبانه بودن ممکن است موجب مزایای آموزشی باشد (خرازی، ۱۳۸۵، ص ۵۴۸).

معلمان هرگز نباید فکر کنند، دانش آموزان از هوش لازم برخوردار نیستند یا طوری رفتار کنند که گویی آنها چنین هستند. هنگام آموزش یک زبان جدید به دانش آموزان، مهم ترین نکته، سنجیده عمل کردن است، یعنی برای تشویق دانش آموزان به یادگیری زبان جدید، باید به دنبال راه هایی باشیم که یادگیری را برای آنها جذاب کنند و تازه جلوه دهند. نقش معلم، باور کردن دانش آموزان و ایجاد انگیزه و افزایش اعتماد به نفس در آنان است. می توان بسته به علائق دانش آموزان، فعالیت های متنوعی برایشان ترتیب داد. اگر معلمان بتوانند فرد فرد دانش آموزان را بشناسند و نه کل کلاس را، می توانند فعالیت های خود را به منظور جلب توجه آنان و یادگیری مطالب جدید، تنظیم کنند (دانا ی طوسی، ۱۳۸۲، ص ۶۱).

۲-۲ نگرش

واژه ی نگرش که در زبان فارسی با کلماتی نظیر رویه، شیوه ی رفتار، طرز تلقی، طرز نگرش، وجهه نظر، وضع روانی، وضع نفسانی، نحوه ی گرایش، دیدگاه و... بیان می شود از کلمه یونانی ((Aptitudo)) گرفته شده است و به برانندگی^۱ فرد برای انجام تکلیف و یا وظیفه^۲ دلالت می کند (خالقی مقدم، ۱۳۷۱ به نقل از آهنگر، ۱۳۸۱، ص ۱۱).

در اصطلاح پزشکی این کلمه به معنی حالت بدنی بویژه در حالت های دست و پا بکار می رود. در نژاد شناسی و روان شناسی تطبیقی^۳ معنی آن تا حدودی توسعه یافته است و اقدام آگاهانه و یا نیت را شامل می شود (نجفی زند، ۱۳۷۰، به نقل از آهنگر، ۱۳۸۱، ص ۱۱).

امروزه مفهوم نگرش، چگونگی تشکیل و تغییر آن بخش مهمی از روان شناسی اجتماعی^۴ را به خود اختصاص داده است. به طوری که آلپورت^۱ (۱۹۳۵) آنرا ممتازترین و ضروری ترین مفهوم در روان شناسی اجتماعی معرفی می کند.

1- Fitness

2- Task

3-Ethnology and comparative psychology

4- Social psychology